

Morgenavisen Jyllands-Posten (Kronikredaktionen)

Myter om universiteter står for fald

Af videnskabsminister Helge Sander (V)

Kina og Indien hungrer efter vore arbejdspladser, og virkeligheden er da også, at Kina snart er blevet fabrik og Indien kontor for store dele af erhvervslivet i den vestlige verden. Hvis vi i Danmark skal etablere tilstrækkeligt mange arbejdspladser i fremtiden, bliver vi nødt til at sikre, at vort uddannelsessystem er i verdensklasse.

Udflytning af jobs er en central del af globaliseringsdiskussionen. Og det stiller alt sammen helt nye krav til, hvordan vi sikrer, at de uddannelser vore børn og unge får ikke bare er i topklasse, men først og fremmest er skruet sådan sammen, at danske og internationale arbejdsgivere synes, de vil være attraktive medarbejdere.

Løsningerne diskuterer vi blandt andet i [**dag i**] regeringens Globaliseringsråd, men nok så vigtigt er det at få nogle bud på, hvad der skal til.

Jeg tror, at der er mange myter om universiteterne, som vi nu skal se at punktere. I stedet skal vi udskifte myter med konkret handling

Myte 1. Universiteterne handler om dannelse, fordybelse og lærd refleksion over tunge faglige temaer:

Universiteterne har i mange år åbnet sig mod omverdenen. Men elfenbenstårnene eksisterede engang og nogle steder lever de i bedste velgående.

Det gav mening dengang man uddannede til et lille bitte akademisk arbejdsmarked. Dengang universiteterne kun var for de få, for de rige og de allerklogeste. I dag er universiteterne åbne for alle, bl.a. fordi arbejdsmarkedet efterspørger højtuddannede.

Nu er det sådan, at 44 ud af hver 100 unge får en videregående uddannelse, heraf bliver knap 15 unge uddannet fra et universitet. Målet er, at halvdelen af de unge får en videregående uddannelse.

Derfor må vi vælte de sidste elfenbenstårne. Vi er nu der, hvor vi må indrette universiteterne til det 21. århundredes virkelighed. Det er bl.a., at man tager hånd om de unge og laver mere struktureret undervisning.

Vi har brug for en mentorordning hvor ældre studerende tager yngre i hånden, når de starter, så alt den nye frihed ikke bliver helt uoverskuelig, men så den enkelte unge får hjælp til at lære det ny miljø at kende. Endelig skal karrierevejledningen blive langt bedre og systematisk, både før, under og i forbindelse med, at den unge afslutter uddannelsen.

Genvinsten vil være, at langt flere får en god start. Og langt færre skifter studie eller endnu værre dropper helt ud af universitetet. Det betyder oveni hatten, at så får vi også studietiderne ned så danske

unge ikke bliver sat bagud i konkurrencen med deres udenlandske jævnaldrende, der starter langt tidligere.

Myte 2: Universiteterne er indrettet på at forkæle eliten

Universiteterne har klassisk været gode til at finde talenter, spore dem ind på de felter, hvor de er i særklasse dygtige, og ud af det er der kommet de fremmeste forskere.

Opgaven med at spotte eliten, løfter universitetet i dag. Men slet ikke systematisk. Og det er ærgerligt for vi ved, at hvis vi forkæler eliten, så får vi også bredden med. Hvis vi sørger for miljøer for de allerbedste, så løfter de det samlede niveau.

Ligesom Danmark i sportens verden har vist enestående resultater i sammenligning med landets størrelse, så skal vi gøre det på universiteterne ved at forkæle eliten.

Jeg mener derfor, at vi skal gøre eliteplejen langt mere systematisk og intens. Måske skulle vi lave elite-kandidatuddannelser, hvor vi finder de allerbedste. Vi skal systematisk screene universiteterne for talenter, som kan gå forskeruddannelsesvejen. Og lave programmer for særlige forskertalenter.

Myte 3: Alle universiteter skal have alle varer på hylderne, så de unge bliver i regionen.

Det lyder både godt og prisværdigt, når mange af universiteter synes, at de skal have lidt af det hele. Men de giver flere problemer. Særligt bliver det svært at komme i verdensklasse, hvis de faglige miljøer bliver bittesmå.

Jeg har derfor sat en proces i gang indenfor de bløde humanistiske fag, hvor vi har mange mikroskopisk små fag, hvor få søger ind, mange dropper ud af uddannelserne og de få der bliver færdige vandrer direkte ud i ledighedskøen. Det er et kæmpe spild, som universiteterne nu er blevet bedt om at rette op på enten ved sammenlægninger eller strategiske partnerskaber.

Men denne proces handler jo faktisk om, at alle eksisterende fag, alle nye fag og alle universiteter allerhelst skal i verdensklasse. Rent praktisk er det i dag mig som minister, der godkender de nye uddannelser, universiteterne beder om tilladelse til at oprette. Der er noget gammeldags over, at en minister skal sidde som en anden planøkonom bag skrivebordet og styre, hvilke uddannelser der skal være.

En helt ny model, bør vi overveje. En model der både tager hensyn til kvaliteten og de behov, der er på arbejdsmarkedet.

Nyskabelsen kunne være en institution, der både vurderer kvaliteten og relevansen af de eksisterende uddannelser og nye forslag til uddannelser. Et kriterium kunne være, om der er arbejdsgivere som efterspørger en sådan ny uddannelse. Et andet kunne være, om arbejdsgivernes behov allerede er dækket ind. Endelig vil der også skulle indgå regionale betragtninger, så vi sikrer at alle landsdele har elitemiljøer i verdensklasse. En borgerlig-liberal regering kan ikke gå med til en centralistisk øvelse, der alene tilgodeser København og nærmeste omegn.

Bundlinjen vil være, at ikke alle universiteter kan tilbyde noget for alt og alle. I stedet vil nogle uddannelsesmiljøer lukke og andre opstå.

Myte 4: Det er farligt, hvis politikerne sætter sig mål for, hvad de unge skal studere for ingen véd, hvad fremtiden bringer.

Vi bliver nødt til at se i øjnene, at vi ikke alene kan leve af at klippe og barbere hinanden. Javist, der er masser at hente i overskriften kultur- og oplevelsesøkonomi, for under det ligger turisme, sport, events, forlag, medier, internet, film, museer osv.

Her skal de humanistiske - og i øvrigt også de samfundsvidenskabelige - fag selvfølgelig kende deres besøgstid og indrette sig på, at de nye tider betyder nyt uddannelsesindhold, så en cand. mag. i historie og dansk ikke bliver gemt væk på et lærerværelse eller på et museum.

Nej, vi bliver nødt til at se i øjnene, at en række af samfundets vigtige nyskabelser udspringer af unge, der har en uddannelse som ingeniør, natur- og sundhedsvidenskab og informations- og kommunikationsteknologi. I dag er det omvendt, idet der uddannes næsten tre gange så mange humanistiske og samfundsvidenskabelige kandidater som naturvidenskabelige.

Danske drenge og piger har omtrent den laveste interesse for de teknisk- og naturvidenskabelige fag i alle de lande vi sammenligner os med (OECD). Det er simpelthen en kulturændring, der skal fra folkeskole til forskerskole. Og det tager tid. Men svenskerne har f.eks. været i stand til at få markant flere piger indenfor de tekniske videnskaber, og finnerne er også gode. Så skulle vi også kunne.

Jeg mener derfor, at vi på den ene side skal forkæle de hårde, mere teknisk-naturvidenskabelige fag, så de er super-attraktive for de unge. Det kunne være i form af bedre rammer. Det kunne være i form af nye uddannelser inden for f.eks. bioteknologi, fødevarer, miljø, energi, informations- og sundhedsteknologi.

En kontant tilskyndelse til, at universiteterne uddanner de unge til jobs, ikke til arbejdsløshed, kommer vi heller ikke udenom. Den eksisterende uvilje mod at ændre på optagelsestallene må imødegås, for den har betydet at mange unge nyuddannede gik lige lukt ud i arbejdsløshed, fordi alternativet jo var, at der var faglige miljøer, som blev nedprioriteret eller lukket.

Kort sagt, er det tid til forandring på Danmarks universiteter. Men selv om kronikken her mest fokuserer på problemer, så er alting ikke jammer og elendighed, som nogle måske kunne fristes til at tro.

Lad mig derfor nævne, at der foregår en masse positive og gode ting rundt omkring på de danske universiteter, som efterlyst i denne kronik. Bl.a. har vi gennemført en vidtgående universitetsreform, der sætter klare rammer i fremtiden ved, at vi nu får styrket ledelsen, så den netop kan udøve ledelse og sætte klare prioriteter frem for at tage alle mulige usaglige hensyn.

Men ligesom vore nabolande ruster sig til kampen om fremtidens jobs i globaliseringen, så nytter det ikke, at vi luller os i søvn i troen på, at vi bare har verdens bedste uddannelsessystem og at vi ikke kan lære noget af de andre.

Tværtimod. Vi skal se at komme ud af hullerne, for så bliver det endnu engang Danmark der kommer til at placere sig fint i alle de internationale undersøgelser i de kommende år. Gør vi ikke det, så må vi se alle de andre passere forbi os. Så der er nok at gå i gang med og alle, der har lyst til at være med, er inviteret til at bidrage til, hvordan vi får verdens bedste universiteter.